

SALV
STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
**LANDBOUW &
VISSERIJ**

ADVIES

over de beleidsnota Landbouw en Visserij 2014-2019, deel visserij

Advies aan de Vlaamse Regering

Vlaanderen
is strategisch advies

Foto cover: ILVO

De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij adviseert de beleidsmakers, in hoofdzaak de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement, over landbouw en visserij in de brede zin van het woord. De adviezen, zoals vastgesteld door de belanghebbenden vertegenwoordigd in de adviesraad, passen in een gedragen politieke besluitvorming.

Advies vastgesteld op:	27 februari 2015
Adviesvraag ontvangen op:	niet van toepassing
Type:	Eigen initiatief
Adviestermijn:	niet van toepassing
Nummer advies:	2015-05
Contactpersoon:	Dirk Van Guyze dirk.vanguyze@lv.vlaanderen.be

Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV)

Koning Albert II-laan 35 bus 39
1030 Brussel

Tel: 02 552 79 90

Email: salv@vlaanderen.be

URL: www.salv.be

Twitter: @SALVtweet

1 Inleiding

De beleidsnota Landbouw en Visserij 2014-2019 werd voorgelegd aan de Vlaamse Regering op 24 oktober 2014 en dezelfde dag ingediend bij het Vlaams Parlement.

De Commissie Landbouw van het Vlaams Parlement heeft de nota besproken op 19 november en 26 november 2014.

Vervolgens werd de beleidsnota aan de SALV voorgesteld door minister Joke Schauvliege, minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, op 10 december 2014.

Specifieke toelichting over het deel 'Visserij' uit de beleidsnota werd gegeven door Annie Cool, Raadgever op het kabinet van minister Schauvliege, tijdens de vergadering van de Technische Werkcommissie Visserij (TWV) van de SALV op 11 december 2014.

De SALV besliste om op eigen initiatief zowel een advies met betrekking tot het landbouwgedeelte alsook een apart advies voor het gedeelte 'visserij' uit te werken. Het voorliggende 'visserij-advies' werd goedgekeurd door de Technische Werkcommissie Visserij van de SALV tijdens de vergadering van 19 februari 2015 en door de SALV op 27 februari 2015 bekrachtigd.

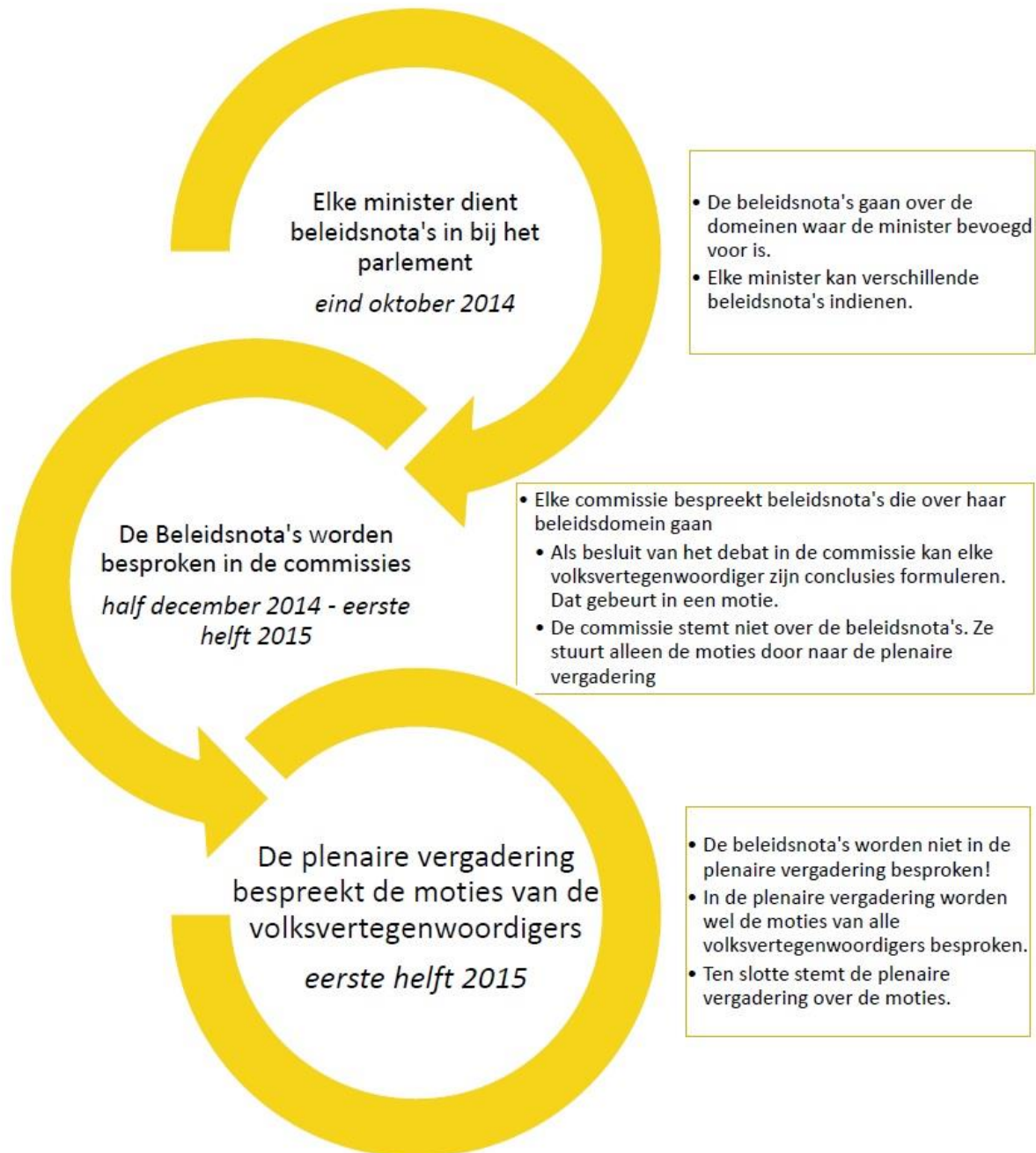
Piet Vanthemsche
Voorzitter SALV

Emiel Brouckaert
Voorzitter TWV

2 Situering

2.1 Beleidsnota

Een beleidsnota is een tekst waarin een minister aangeeft hoe hij of zij het regeerakkoord¹ zal realiseren in de loop van de volgende vijf jaar (de gehele zittingsperiode van het Vlaams parlement). Na validatie van de beleidsnota's door de Vlaamse Regering worden ze ingediend bij het Vlaams Parlement. Een beleidsnota doorloopt volgende stappen:

Figuur 1 - De verschillende stappen die een beleidsnota doorloopt. Bron: website Vlaams Parlement

¹ <http://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/het-regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2014-2019>

2.2 Beleidsnota landbouw en visserij 2014-2019

De beleidsnota focust op vier beleidsvelden: land- en tuinbouw, visserij (met inbegrip van aquacultuur), agrovoedingssector en plattelandsbeleid. Op verschillende plaatsen in de beleidsnota wordt verwezen naar de visserijsector.

In het hoofdstuk omgevingsanalyse van de beleidsnota wordt een kort overzicht gegeven van de evolutie van de Vlaamse vissersvloot en worden de belangrijkste aangevoerde soorten schol, tong en rog vermeld. Er wordt ook kort ingegaan op de samenstelling van de Vlaamse vloot en het belang van gezonde ecosystemen en visbestanden.

Daarnaast verwijst de beleidsnota naar een aantal strategische (SD) en operationele doelstellingen (OD) voor visserij of aquacultuur. Volgens de SALV kunnen deze als volgt worden samengevat:

- **SD 1 : duurzame bedrijfsvoering wordt voorop gezet in Flanders AGrofood Valley**

OD 1.1: Instroom en verjonging bevorderen. Voor de visserijsector blijft het een grote uitdaging om goed opgeleide jongeren of starters te vinden om de toekomst van de Vlaamse visserij te verzekeren. Er wordt ook gewezen op het feit dat de Vlaamse vloot aan vernieuwing toe is en dat een verjonging binnen de visserijsector zich opdringt.

OD 1.2 Juiste bedrijfsvorm en juiste financiering bepalen mee de toekomst. De visserijsector kenmerkt zich door relatief omvangrijke investeringen per arbeidsplaats. Indien vissers zich dynamisch en innovatief willen blijven ontwikkelen, dan is het volgens de beleidsnota essentieel dat ze toegang hebben tot kapitaal voor de nodige investeringen.

OD 1.3. Een optimaal ondersteuningskader bieden voor een duurzame bedrijfsvoering in een Europese context. Onder deze operationele doelstelling wordt verwezen naar het Europees Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) dat van kracht werd in 2014. Het beleid zal vorm gegeven worden op voorzet van de lidstaten die een bepaald zeevisserijgebied bevissen.. De Vlaamse (FIVA) en Europese (EFMZV) middelen zullen volgens de beleidsnota worden ingezet om dit beleid gericht te ondersteunen ,waarbij inspanningen rond duurzaamheid worden doorgetrokken tot bij de distributiesector. Er wordt ook verwezen naar de Vlaamse overheid die als een betrouwbare en constructieve partner optreedt.

OD 1.4. Professionalisering faciliteren door continue aandacht voor vorming, opleiding en advisering Onder deze operationele doelstelling wordt kort vermeld dat aandacht zal besteed worden aan continue vorming en opleiding.

- **SD2 Flanders Agrofood valley wordt op de kaart gezet in binnen- en buitenland**

OD 2.2 Inzetten op de vermarkting van producten van eigen bodem op eigen bodem, met aandacht voor consumentenvoorkeuren. Consumenten hechten belang aan gezonde, kwaliteitsvolle, veilige en op duurzame wijze geproduceerde landbouw- en visserijproducten. Dit weerspiegelt zich niet altijd in het consumentengedrag. Om de inspanning van de vissers en de kwaliteit van de visvangst te valoriseren zal met VLAM ingezet worden op een marktbenadering die volgens de beleidsnota specifiek de nadruk legt op duurzame en lokale visproductie.

- **SD3 De Agrofood keten staat sterk in Vlaanderen**

OD3.2 Transparantie over prijzen in de keten creëren, zorgt voor vertrouwen. Veel aandacht zal hier volgens de beleidsnota besteed worden aan het duurzaam valoriseren van vis.

- **SD 4 Flanders Agrofood houdt rekening met zijn omgeving**

OD4.4 Exploreren van duurzame alternatieven in de visserij

In deze OD wordt verwezen naar het feit dat gezonde visbestanden een absolute voorwaarde zijn voor de rentabiliteit van de visserijsector. Verder wordt ingegaan op een betere ecosysteembenadering en het begrip maximale duurzame opbrengst, het instellen van herstelzones

en het terugdringen van de teruggooi. Samen met de aanlandingsverplichting vormt dit voor de Vlaamse vloot een grote uitdaging.

De beleidsnota stelt *Het uitgangspunt van Vlaanderen is dat teruggooi zoveel mogelijk voorkomen moet worden en dat er maximaal gestreefd moet worden naar selectiviteit*. Er zal ook worden ingezet op het verminderen van de impact van de zeevisserij op het marien milieu, op de bescherming en het herstel van aquatische biodiversiteit en ecosystemen, op het versterken van de energie-efficiëntie van de vloot en op het stimuleren van de aquacultuurproductie.

- **SD 5 Innovatie is de sleutel van de toekomst van Flanders Agrofood Valley**

OD 5.4 Zeevisserij en aquacultuur. Hier wordt kort het belang van het visserijonderzoek aangehaald voor de nieuwe uitdagingen van de sector (selectief vissen, duurzaamheid, maximale valorisatie),

In het kader van “Blue Economy and Growth” wordt nagegaan hoe een intensiever gebruik van de zee kan verzoend worden met de natuurwaarden van de beoogde gebieden.

Vlaanderen wil ook meer inzetten op aquacultuur door onze kennis om te zetten in praktijk. De komende jaren zullen nieuwe commerciële productie eenheden worden opgestart, waar mogelijks met Vlaamse en Europese steun uit de voorziene visserijfondsen. Vlaanderen focust voor aquacultuur niet langer op voornamelijk onderzoek maar gaat over naar het ondersteunen van startende bedrijven die productiesystemen verder perfectioneren, rekening houdend met ecologische en economische performantie.

Het pas opgerichte Vlaams Aquacultuurplatform dat alle onderzoeks- en praktijkervaring op een vrij unieke wijze verenigt, heeft daartoe voor de periode 2014-2020 een reeks actiepunten geformuleerd.

- **SD 6 De overheid is de partner van Flanders Agrofood Valley**

OD6.1 De overheid wordt slagkrachtiger, als hefboom voor duurzaam ondernemerschap

Via deze operationele doelstelling zal worden ingezet om proactief de ontwikkelingen van het Europees beleid mee te sturen en op te volgen zodat dit nauwer aansluit bij de specifieke noden van de Vlaamse landbouw en visserij.

OD6.2 Administratieve vereenvoudiging wordt nagestreefd

Voor de visserijsector zal de invoering van het Europees elektronisch logboek vanaf 2014 en de verbetering van de traceerbaarheid via nieuwe kisten, voorzien van tags, een deel van de administratieve lasten voor de vissers verminderen terwijl de handel betere informatie ontvangt.

Ook bij de hervorming van de technische maatregelen inzake visserij op EU-niveau wordt gestreefd naar het schrappen van te complexe regels.

3 Advies

[1] De Raad onderschrijft dat het Vlaamse visserijbeleid, binnen en door concretisering van het EU-visserij kader 2014-2020, de klemtoon legt op 'duurzaamheid' in al zijn aspecten. In de managementsamenvatting van de beleidsnota wordt aangegeven "*Ook in de visserij bestaat er een delicaat evenwicht tussen de economische, ecologische en sociale pijler van duurzaamheid. Dit evenwicht wordt versterkt met de ondersteuningsmiddelen uit het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB)*".

De Raad meent evenwel dat duurzaamheid in al zijn aspecten verder geconcretiseerd dient te worden, bijvoorbeeld door middel van duurzaamheidscriteria in het Operationeel Programma EFMZV dat de Europese middelen voor de uitvoering van het GVB verdeelt of via duurzaamheidsvoorwaarden voor de uitbouw van aquacultuur op zee.

In dit kader kijkt de Raad ook uit naar de praktijktoepassing van het meetinstrument VALDUVIS dat de economische, ecologische en sociale aspecten van duurzaamheid van de Vlaamse vloot helpt te visualiseren.

[2] Visserij verdient een afzonderlijk hoofdstuk en afzonderlijke doelstellingen in de komende beleidsbrieven. De Raad stelt vast dat in de beleidsnota op verschillende plaatsen verwezen wordt naar de bepalingen rond visserij. Een apart visserijhoofdstuk (of aparte specifieke doelstellingen) in de huidige beleidsnota ontbreekt en onder bepaalde doelstellingen worden nu zowel landbouw als visserijonderwerpen ondergebracht. Door deze benadering krijgt de visserij volgens de Raad niet steeds de aandacht die ze verdient. De Raad vraagt bijgevolg om terug aan te knopen bij de traditie om in de beleidsnota en de beleidsbrieven een apart luik te voorzien voor visserij.

[3] De Raad is het eens met de beleidsnota dat, in het kader van de naderende aanlandingsverplichting vanaf 1 januari 2016, selectief vissen en het vermijden van ongewenste bijvangsten de belangrijkste prioriteiten op korte termijn moeten zijn.

[4] De Raad vraagt aandacht voor concrete initiatieven die de instroom en verjonging in de sector bevorderen. De Raad wijst er op dat het zeevisserijonderwijs in Vlaanderen wordt georganiseerd door *Het Maritiem Instituut Mercator* uit Oostende. Vanaf het schooljaar 2010-2011 werd een nieuw project opgestart, waarin volop op het 'werkplekleren' wordt ingezet. De werkplek is voor de jongeren een professioneel vissersvaartuig. Afwisselend volgen de leerlingen les op school en varen mee als (extra) bemanningslid op een vissersvaartuig.

Door middel van dergelijke opleidingen in het Centrum Deeltijds Onderwijs dat aan de school is verbonden, het 'CDO Mercator', wordt getracht om de instroom en de verjonging in de zeevisserijsector te bevorderen². Voor de opleiding binnen het deeltijds zeevisserijonderwijs kunnen leerlingen tussen 15 en 25 jaar elk moment van het jaar instappen, wat de flexibiliteit en instapmogelijkheid bevordert. Cijfers in onderstaande tabel tonen aan dat sinds 2012 het aantal instappers via dit systeem toeneemt.

Gelet op het toenemend aantal leerlingen in het deeltijds zeevisserijonderwijs vanaf 2012 (zie tabel 1) beveelt de Raad aan om samen met het beleidsdomein Onderwijs resoluut verder in te blijven zetten op de verdere uitbouw van dergelijke systemen en het concept 'dual leren'³ verder te verkennen.

² De school baseert de organisatie op basis van het decreet betreffende het stelsel leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008.

³ Dit houdt in dat jongeren van de derde graad secundair onderwijs meer ervaring opdoen op de werkvloer, om zo een onderwijs- of beroepsdiploma te halen waardoor ze beter voorbereid zijn op de arbeidsmarkt.

Tabel1: Evolutie van de leerlingcijfers in het deeltijds zeevisserijonderwijs van het CDO Mercator op de officiële teldatum van 1 februari (bron: Maritiem Instituut Mercator)

jaar	aantal leerlingen
2008	1
2009	3
2010	3
2011	2
2012	10
2013	15
2014	17
2015	22

De Raad is van mening dat parallel met de verdere uitbouw een duidelijke communicatiecampagne nodig is om de elementen die de aantrekkelijkheid van het vissersberoep onderstrepen, te promoten. De SALV denkt daarbij bijvoorbeeld aan het inkomen en de collectieve arbeidsovereenkomst. De wet op de arbeidsovereenkomst in de zeevisserij van 2003 waarborgt voor vissers immers inkomenszekerheid tijdens de zeereis. Voorheen gold het principe 'No catch, no pay', waardoor de visser voor zijn inkomen totaal afhankelijk was van de waarde van de vis die tijdens de zeereis gevangen werd. België is daarmee een voorloper in Europa. In andere landen zijn er hoogstens afspraken over lonen en arbeidsvoorwaarden.

[5] Stuur proactief de ontwikkelingen in het GVB zodat deze aansluiten op de specifieke noden van de sector. De Raad verwelkomt de intentie die werd weergegeven in de beleidsnota om proactief de ontwikkelingen van het Europees beleid mee te sturen en op te volgen, zeker voor de ontwikkelingen van het GVB post 2020. De SALV wenst hierbij met zijn Technische Werkcommissie Visserij betrokken te worden.

[6] Voorzie naar analogie met de landbouwsector een 'reders op een kruispunt' als flankerend beleid. De Vlaamse vissersvloot is de voorbije decennia zwaar afgebouwd. In 1950 waren er nog 457 vaartuigen⁴. Eind 2013 bestond de zeevisserijvloot uit 80 commerciële vaartuigen. Momenteel is dit zelfs al een stuk lager.

Er zijn tal van oorzaken waardoor een reder stopt met zijn activiteit zoals de opvolgingsproblematiek, hoge kosten en lage opbrengsten,...

In de beleidsnota 2014-2019 wordt verwezen naar de vzw 'Boeren op een kruispunt'. Deze vzw is een hulporganisatie voor alle Vlaamse boeren en tuinders in nood. De Vlaamse overheid heeft dit project opgezet, waarbij de land- en tuinbouwers, die de trend -om diverse redenen- niet kunnen volgen, geholpen worden. Deze organisatie werd opgericht door Boerenbond, KVLV-Agra en het ABS. Cera Coöperatie ondersteunt vzw Boeren op een Kruispunt vanuit haar maatschappelijke opdracht door op te treden als belangrijkste partner.

De vzw heeft de opdracht het "welzijn van boeren en tuinders in nood te verhogen"⁵ door drie taken te vervullen: preventie en sensibilisering, individuele hulp en beleidsondersteuning.

De Raad vraagt of er ook voor de reders in moeilijkheden, naar analogie met de vzw 'Boeren op een Kruispunt', hulp kan voorzien worden via een flankerend beleid. De Rederscentrale als erkende

⁴ [VIRA 2014](#) -visserijrapport

⁵ [Website](#) 'Boeren op een kruispunt'

beroepsvereniging die de belangen behartigt van de reders zou daarbij dan een belangrijke rol kunnen vervullen.

[7] Hernieuw het maatschappelijk convenant ter bevordering van een duurzame Vlaamse visserijsector. Op 30 augustus 2011 werd het Maatschappelijk Convenant ter bevordering van een duurzame Vlaamse visserijsector door de Rederscentrale, ILVO, Natuurpunt en de Vlaamse Overheid ondertekend. Dit convenant bracht een constructieve dialoog teweeg tussen de betrokken actoren met als bedoeling bij te dragen tot een duurzame visserij die berust op drie pijlers: rentabiliteit, zorg voor het milieu en het sociaal aspect.

Na 4 jaar intensief overleg tussen de betrokken partners en met steun van FIVA en het Europees Visserijfonds, leidde dit tot het uniek rapport 'vistraject' waarin in zeven hoofddoelen de hoofdlijnen worden weergegeven om de visserijsector tegelijkertijd ecologisch duurzaam en economisch leefbaar te maken.

De Raad pleit ervoor om verder in te zetten op deze ingeslagen weg. Daarbij lijkt ook een hernieuwing van het convenant op basis van de 7 actiepunten uit het 'Vistraject' een logische stap. Hierbij wordt best ook bekeken hoe andere partners betrokken worden.

[8] Neem een vertegenwoordiging vanuit de SALV en de TWV op in het AquacultuurPlatform. Het is volgens de SALV⁶ noodzakelijk om ook een voldoende brede delegatie van de potentiële uitvoerders uit landbouw- en visserijsector, zoals in de SALV en de TWV van de SALV vertegenwoordigd, op te nemen in de stuurgroep van het AquacultuurPlatform, zodat de thematiek van het visserijbeleid in al zijn aspecten kan opgevolgd worden.

[9] Verlaag financieel alsook administratief de drempel voor toetreding van kleine vaartuigen tot de sector. De Raad is van mening dat de mogelijkheid moet gecreëerd worden voor de eigenaars van de recreatieve visserij om de stap te zetten naar de beroepsvisserij.

Momenteel ontstaat in Nederland een mini-vlootsegment dat zich ook in Vlaanderen zou kunnen ontwikkelen. De bestaande recreatieve vaartuigen zijn niet terug te vinden in de Vlaamse statistieken, maar maken wel gebruik van de Belgische visgronden. De Raad beveelt aan om een werkbare regeling voor dit 'minivlootsegment' verder uit te werken. De Raad vraagt daarbij ook na te gaan of en in hoeverre de eisen (vergunning, verzekering, personeel,...) kunnen worden afgestemd op deze kleine vaartuigen.

[10] De SALV vraagt een goede afstemming tussen Vlaamse en federale overheidsdiensten. Dit is bijvoorbeeld nodig bij het maken van afspraken voor visserij gerelateerde maatregelen in de Natura-2000 gebieden op zee, bij de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRMS) en bij de bescherming van paaigebieden, wat milieu betreft. Verder zijn er ook bevoegdheden rond visserij binnen de federale overheidsdiensten (WASO⁷ en mobiliteit) die relevant zijn voor de visserij. Dit is onder andere van belang voor de instroom (zie [4]) en voor het toetreden van kleine vaartuigen (zie [9]).

[11] De Raad kijkt uit naar het visserijrapport 2016. De Raad stelt vast dat in de beleidsnota Landbouw en Visserij 2014-2019 structurele, economische en milieukengetallen van de Vlaamse visserij worden geciteerd, met verwijzing naar het Visserijrapport (VIRA) 2014. De SALV grijpt de gelegenheid aan om nogmaals zijn appreciatie uit te drukken over dat rapport en geeft aan reeds uit te kijken naar het VIRA 2016. De raad vraagt of er dan ook kengetallen kunnen worden opgenomen over de recreatieve visserij.

⁶ [SALV advies Operationeel Programma 2014-2020 \(EFMZV\)](#)

⁷ Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

4 Afkortingen

SD: strategische doelstelling

OD: operationele doelstelling

GVB: Gemeenschappelijk Visserijbeleid

FIVA: Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en aquacultuursector

EFMZV: Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij

VALDUVIS: Valorisatie van Duurzaam gevangen Vis

CDO: Centrum Deeltijds Onderwijs

ILVO: Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek

VIRA: Visserijrapport